

Stvoření

Texty na tento týden

Genesis 1 a 2

Základní verš

„Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“ (Gn 1,1)

Kniha Genesis, a tím i celá Bible, začíná popisem Božích skutků při stvoření. To je velice důležité. Znamená to totiž, že stvořením začínají lidské i biblické dějiny, a také to, že příběh o stvoření, zaznamenaný v knize Genesis, má stejnou historickou věrohodnost jako ostatní události lidských a biblických dějin.

Dva záznamy o stvoření v Genesis 1 a 2 obsahují důležitá naučení o Bohu a lidstvu. Během našeho studia se tento týden soustředíme také na lepší porozumění hlubokému významu sedmého dne – soboty. Budeme uvažovat o tom, jak Bůh stvořil člověka z prachu ke svému obrazu. Bude nás zajímat smysl stromu poznání dobra a zla a jeho spojení se stromem života.

Nejdůležitější lekcí biblických příběhů o počátku je však naučení o milosti. Naše existence je výhradně aktem milosti. Bůh stvořil nebe a zemi v době, kdy lidé ještě neexistovali. Stejně jako naše stvoření, i naše vykoupení je darem od Boha. Hluboký smysl má i skutečnost, že oba pojmy – stvoření i vykoupení – se setkávají v přikázání o sobotě.

Osnova lekce

V prvních lekcích se budeme zamýšlet nad poselstvím prvních dvou kapitol knihy Genesis, které hovoří o Bohu Stvořiteli a jeho úžasném díle. Smyslem tohoto studia nebude podrobně rozebírat každý verš textu, ale podívat se na něj z „ptačí perspektivy“, jako na celek, a pochopit, co nám říká o Bohu, stvořeném světě i o nás a našem úkolu na této zemi.

- Gn 1,1.2: Stvořitel – velký i blízký Bůh (neděle)
- Gn 1,31; 2,1–3: Stvoření – velmi dobrý dar lásky (pondělí)
- Gn 2,2.3: Sobota – vrchol stvoření (úterý)
- Gn 1,26–29; 2,7: Člověk – obraz dobrého Boha (středa)
- Gn 2,15–17.24: Tři úkoly dané člověku (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

BŮH STVOŘITEL

¹Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. ²Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůní byla tma. Ale nad vodami vznášel se duch Boží. ³I řekl Bůh: „Bud' světlo!“ A bylo světlo. (Gn 1,1–3)

¹K díkůvzdání. Hlahol Hospodinu, celá země! ²Radostně služ Hospodinu! Vstupte před jeho tvář s plesem! ³Vězte, Hospodin je Bůh, on nás učinil, a ne my sami sebe, jsme jeho lid, ovce, které pase. (Ž 100,1–3)

Osobní studium

Uvažuj o úvodních biblických textech. Jaká je – nebo by měla být – odpověď člověka na Boží stvořitelské dílo? Proč?

V Genesis 1 je tím hlavním poselstvím zprávy o stvoření Bůh. Slyšíme to hned v prvním verši: „Na počátku stvořil Bůh...“ (Gn 1,1). V prvním řádku (Gn 1,1) je slovo „Bůh“ umístěno ve středu verše a v tradičním liturgickém zpěvu je ke zdůraznění významu Boha podtrženo tím nejsilnějším přízvukem. Text stvoření tedy začíná důrazem na Boha, autora stvoření.

Dá se říct, že kniha Genesis na začátku představuje Boha dvěma různými pohledy. První zpráva o stvoření (Gn 1,1–2,4) hovoří o Bohu, který je nekonečně daleko od lidí. Je to transcendentní Bůh, hebrejsky *Elohim*, jehož jméno vypovídá o jeho svrchovanosti. Slovo *Elohim* označuje mimořádné postavení a nezměřitelnou sílu a jeho použití v množném čísle vyjadřuje myšlenku majestátu a nadřazenosti.

Druhá zpráva o stvoření (Gn 2,4–25) představuje téhož Boha jako blízkého a osobního, imanentního Boha, *Jahveho* (*Hospodi-*

na), jehož jméno podle mnohých naznačuje blízkost a vztah. Text příběhu stvoření je tedy jako celek nepřímou výzvou k uctívání Boha. Máme si uvědomit nejen nekonečnou Boží vznešenost a moc, ale zároveň také uznat svou závislost na něm, protože „on nás učinil“ (Ž 95,1–6; Ž 139,13,14; porovnej s textem Zj 14,7).

Tento dvojí pohled na Boha, který je na jedné straně majestátní, svrchovaný a nekonečně mocný a na straně druhé blízký, milující a vstupující do vztahu s námi, obsahuje důležitou myšlenku o způsobu, jak bychom měli k Bohu při uctívání přistupovat. Úžas a vážnost jdou ruku v ruce s radostí a ujištěním o Boží blízkosti, lásce a o jeho odpuštění (viz Ž 2,11). Význam můžeme vidět i v posloupnosti těchto dvou představení Boha: zkušenost Boží blízkosti a intimita jeho přítomnosti navazuje na zkušenost s Bohem, který je vzdálen. Teprve když si uvědomíme, jak je Bůh velký a úžasný, budeme schopni ocenit jeho milost a s rozechvěním si vychutnávat jeho úžasnou a láskyplnou přítomnost v našich životech.

Aplikace

Uvažuj o obrovské moci Boha, který udržuje celý vesmír, a přesto může být tak blízko každému z nás. Proč je tato úžasná pravda tak nádherná?

STVOŘENÍ

^{1,31}Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré. Byl večer a bylo jítro, den šestý.

^{2,1}Tak byla dokončena nebesa i země se všemi svými zástupy. ²Šedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat veškeré své dílo. ³A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat veškeré své stvořitelské dílo. (Gn 1,31; 2,1-3)

Osobní studium

Přečti si text Gn 1,3–31 (soustřeď se na verše 4, 10, 12, 18, 21, 25 a 31) a Gn 2,1–3. Jaký je význam refrénu „to je dobré“ v prvním záznamu příběhu stvoření? Co se můžeme naučit ze závěru zprávy o stvoření (Gn 2,1–3)?

Po každém kroku v procesu stvoření Bůh hodnotí své dílo jako *tov* – „dobré“. Použití tohoto přídavného jména znamená, že Boží dílo stvoření bylo úspěšné. Boží konstatování, že to „je dobré“, znamená, že to „fungovalo“. Světlo svítilo (Gn 1,4), rostliny přinášely plody (Gn 1,12) a podobně.

Toto slovo však znamenalo více než efektivitu funkce. Hebrejské slovo *tov* se v Bibli používá také k označení estetického ocenění něčeho krásného (Gn 24,16). Vyjadřuje také protiklad zla (Gn 2,9), které je spojeno se smrtí (Gn 2,17).

Slovní spojení „je to dobré“ znamená, že stvoření fungovalo tak, jak mělo, bylo krásné a dokonalé a nebylo v něm žádné zlo. Svět ještě nebyl jako náš svět. Nebyl ovlivněn hříchem a smrtí. Tato myšlenka je zdůraz-

něna v úvodu druhé zprávy o stvoření (viz Gn 2,5).

Uvedený popis stvoření je v příkrém rozporu s evolučními teoriemi, které dogmaticky prohlašují, že svět se formoval postupně, sérií náhodných událostí, počínaje od horšího stavu k lepšímu.

Naproti tomu biblický autor tvrdí, že Bůh stvořil svět záměrně a rychle (Gn 1,1). Nešlo o žádnou náhodu ani žádné překvapení. Svět nevznikl sám od sebe, ale jako důsledek Boží vůle a Božího slova (Gn 1,3). Sloveso *bara* – „stvořit“ přeložené v Genesis 1 v tom smyslu, že Bůh na začátku „stvořil“ nebe a zemi, je používáno pouze tehdy, je-li jeho předmětem Bůh, a naznačuje rychlost uskutečnění: *Bůh promluvil, a tak se stalo*.

Text záznamu stvoření nás informuje, že „vše“ bylo tehdy hotovo (Gn 1,31) a samotný Stvořitel „vše“ označil jako „velmi dobré“ (Gn 1,31). Genesis 1,1 uvádí samotnou událost stvoření nebe a země. Genesis 2,1 prohlašuje, že událost byla dokončena. A všechno bylo dokončeno, včetně soboty, za sedm dní.

Aplikace

Proč představa miliard let trvající evoluce zcela ruší poselství příběhu stvoření zaznamenaného v knize Genesis? Proč jsou tyto dva pohledy ve všech směrech neslučitelné?

SOBOTA

²*Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat veškeré své dílo.*

³*A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat veškeré své stvořitelské dílo. (Gn 2,2.3)*

⁸*Pamatuj na sobotní den, abys ho posvětil. ⁹Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci, ¹⁰ale sedmý den je sobota patřící Hospodinu, tvému Bohu. Nebudeš dělat žádnou práci ty ani tvůj syn ani tvá dcera, tvůj otrok ani tvá otrokyně, tvé zvíře ani tvůj přičozí, který je ve tvých branách, ¹¹protože šest dní Hospodin dělal nebesa a zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmý den odpočinul. Proto Hospodin požehnal sobotní den a posvětil ho. (Ex 20,8–11; ČSP)*

Osobní studium

Jak je podle úvodních textů sedmý den – sobota – svázána se stvořením? Jak může toto spojení ovlivnit naše prožívání soboty?

Bůh dokončil své dílo stvoření a to ho vedlo k ustanovení soboty. Sedmý den je tedy výrazem naší víry, že Bůh při stvoření dokončil své dílo a že ho považoval za „velmi dobré“. Zachovávat sobotu znamená připojit se k Bohu a spolu s ním uznávat hodnotu a krásu jeho stvoření.

Můžeme si odpočinout od své práce, stejně jako si odpočinul Bůh. Zachovávaní soboty znamená říci „ano“ Božím „velmi dobrému“ stvoření, jehož součástí jsou i naše fyzická těla. Na rozdíl od některých starověkých (a také současných) názorů nic v Bibli (ani ve Starém, ani v Novém zákoně), nepovažuje tělo za něco zlého. Vnímání těla jako něčeho špatného je pohanský koncept, ne biblický. Ti, kdo zachovávají sobotu, jsou vděční za Boží stvoření, které zahrnuje i jejich vlastní tělo; mohou z něj mít radost a pečovat o něj.

Sobota, která představuje první „konec“ v dějinách člověka, je také znamením naděje pro trpící lidstvo i celý svět. Je zajímavé, že slovní spojení „dokončil své dílo“ se znovu objevuje v souvislosti s koncem stavby svatyně (Ex 40,33) a také na konci stavby Šalomounova chrámu (1Kr 7,40.51). Ve svatyni i chrámu se lidé učili o evangeliu a záchraně.

Po pádu do hříchu nabyla sobota dalšího významu. Každý týden připomíná zázrak spasení, jehož nedílnou součástí je i zázrak nového stvoření (Iz 65,17; Zj 21,1). Sobota, která přichází na konci týdne, je znamením, že i utrpení a zkoušky tohoto světa budou mít svůj konec.

Proto si Ježíš vybral sobotu jako nejvhodnější den k uzdravení nemocných (L 13,13–16). Na rozdíl od nejrůznějších tradic, v nichž uvízli náboženští představitelé, uzdravením v sobotu Ježíš velmi jasně ukázal na dobu, kdy skončí veškerá bolest, utrpení a smrt, čímž se definitivně zavře proces spasení. Každá sobota nám tedy ukazuje na naději vykoupení.

Aplikace

Jak ti sobotní odpočinek pomáhá prožívat spasení, které nyní máme v Ježíši a které se nakonec naplní při stvoření nového nebe a nové země?

STVOŘENÍ LIDSTVA

²⁶I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“²⁷Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.²⁸A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“²⁹Bůh také řekl: „Hle, dal jsem vám na celé zemi každou bylinu nesoucí semena i každý strom, na němž rostou plody se semeny. To budete mít za pokrm. (Gn 1,26–29)

I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chrpí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem. (Gn 2,7)

Osobní studium

Stvoření lidí bylo posledním Božím aktem stvoření, jak ho zaznamenává kniha Genesis. Lidé jsou vrcholem celého pozemského stvoření, smyslem, pro který byla vytvořena naše planeta.

Uvažuj o úvodních textech (Gn 1,26–29 a Gn 2,7). Jak spolu souvisí tato dvě podání stvoření člověka?

To, že Bůh stvořil lidi ke svému obrazu, je jedním z nejdůležitějších tvrzení Písma. Ačkoli „Bůh učinil rozmanité druhy zemské zvěře...“ (Gn 1,25), pouze v souvislosti s lidmi se dozvídáme, že „Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem“ (Gn 1,27). Toto konstatování se často omezovalo na duchovní povahu lidí v tom smyslu, že „Boží obraz“ znamená pouze administrativní funkci reprezentování Boha nebo duchovní složku vztahu člověka s Bohem nebo lidí navzájem.

I když jsou tato chápání správná, nezahrnují důležitou fyzickou realitu stvoření. Oba rozměry jsou zahrnuty ve dvou slovech „obraz“ a „podoba“, která popisují tento proces v Genesis 1,26. Zatímco hebrejské slovo *celem* („obraz“) odkazuje na konkrétní tvar fyzického těla, slovo *demut* („podoba“) od-

kazuje na abstraktní vlastnosti, které jsou srovnatelné s božskou osobou.

Hebrejské vyjádření „Boží obraz“ by proto mělo být chápáno v celkovém smyslu biblického pohledu na lidskou přirozenost. Biblický text potvrzuje, že jednotlivci (muži a ženy) byli stvořeni k Božimu obrazu tělesně i duchovně. „Když Adam vyšel z rukou Stvořitele, nesl ve své fyzické, duševní i duchovní oblasti podobu svého Tvůrce.“ (Ed 15; Vych 10)

Toto chápání Božího obrazu, včetně tělesného rozměru, je potvrzeno i v druhém popisu stvoření, který říká, že díky Božimu stvořitelskému činu „se stal člověk živým tvorem“ (Gn 2,7). Text doslova říká „žijou duši“ (hebrejsky *nefes*; tak překládá ČSP). Skutečnost, že se člověk stal živou bytostí, je výsledkem dvojího Božího jednání: Bůh „vytvořil“ člověka a Bůh mu „vdechl“ dech života. Všimněme si, že „dech“ často odkazuje na duchovní rozměr, ale je spojen s dýcháním fyzického těla, stvořeného „z prachu ze země“ (Gn 2,7; ČSP). Tento „dech života“ je v duchovním smyslu „dechem“ a ve fyzickém smyslu „životem“.

Bůh později uskutečnil třetí krok, tentokrát aby stvořil ženu z těla muže (Gn 2,21,22), čímž chce zdůraznit, že žena je stejné povahy jako muž.

Aplikace

Co pro tebe znamená, že Bůh je tvým Stvořitelem a že jsi stvořen k Božimu obrazu?

ZODPOVĚDNOST ČLOVĚKA

¹⁵Hospodin Bůh postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil. ¹⁶A Hospodin Bůh člověku přikázal: „Z každého stromu zahrady smíš jíst. ¹⁷Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojechl, propadneš smrti.“ (Gn 2,15–17)

Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem. (Gn 2,24)

Osobní studium

Jakmile Bůh stvořil prvního člověka, dal mu tři dary: zahradu (Gn 2,8), jídlo (Gn 2,16) a ženu (Gn 2,22).

Jaké povinnosti dostal člověk ve vztahu ke stvoření a Bohu (Gn 2,15–17)? Jak spolu tyto povinnosti souvisejí?

První povinnost člověka se týká přirozeného prostředí, do kterého ho Bůh umístil. Člověk měl zahradu „obdělávat a střežit“ (Gn 2,15). Sloveso *abad* („sloužit“, „pracovat“) připomíná nutnost práce. Nestačí jen přijmout dar. Musíme se o něj starat, aby nesl ovoce. Podobný princip zopakuje Ježíš ve svém podobenství o hřivnách (talentech; ČSP; Mt 25,14–30). Sloveso *šamar* („udržovat“, „uchovávat“) v sobě nese rozměr odpovědnosti za ochranu přijatého daru.

Druhá povinnost se týká jeho jídla. Musíme mít na paměti, že tento dar dává lidem Bůh (viz Gn 1,29). Bůh člověku řekl: „Z každého stromu zahrady smíš jíst“ (Gn 2,16). Lidé nestvořili ani stromy, ani jejich ovoce, které můžeme jíst. Šlo o dar milosti.

Měli přijmout a těšit se z velkorysého Božího daru, „z každého stromu zahrady“. Jako

součást této milosti však Bůh přidává jedno omezení. Neměli jíst z jednoho konkrétního stromu. Užívání si bez jakýchkoli omezení povede ke smrti. Tento princip platil v rajské zahradě a v mnoha ohledech stejný princip platí i dnes.

Třetí povinnost člověka se týká jeho ženy, třetího Božího daru: „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem“ (Gn 2,24). Toto mimořádné prohlášení je silným výrazem, který vyzdvihuje lidskou odpovědnost za manželskou smlouvu a cíl být „jedním tělem“, tedy jednou bytostí (porovnej s Mt 19,7–9).

Důvod, proč se zde říká, že by měl „muž“ opustit své rodiče, pravděpodobně souvisí s častým biblickým používáním tzv. „generického maskulina“ – tedy s používáním mužského rodu pro lidi obecně, bez rozdílu pohlaví. Proto máme důvod předpokládat, že stejné přikázání se vztahuje i na ženu. Platí tedy, že když jednou přijmeme Boží dar manželského pouta, vyžaduje to mimo jiné i lidskou zodpovědnost, jejíž věrné naplňování spočívá na obou – na muži i na ženě.

Aplikace

Uvažuj nad vším, co ti Bůh dal. Jaká je tvá zodpovědnost za všechno, co jsi dostal?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 14. kapitolu „Věda a Bible“ v knize *Výchova* (Ed 128–134; Vych 77–80).

„Kniha přírody i kniha Božího zjevení pocházejí od stejného autora, proto mezi nimi nemůže být nesoulad. Každá svým způsobem a svým jazykem svědčí o stejných velkých pravdách. Věda přichází se stále novými objevy, ale výsledky vědeckého bádání neukazují nic, co by, pokud to správně chápeme, odporovalo Božímu zjevení. Kniha přírody a psané Boží slovo se navzájem objasňují. Přivádějí nás blíže k Bohu tím, že nám přibližují zákony, které vytvořil a jejichž pomocí působí.

Mylné závěry odvozené z jevů, které pozorujeme v přírodě, však některé lidi přivedly k přesvědčení, že mezi vědou a zjevením je rozpor. Ve snaze vyřešit tento problém se pak uchýlili k takovým výkladům Písma, které oslabují a ničí moc Božího slova. Poznatky geologie jsou podle nich v rozporu s doslovným výkladem Mojžíšova záznamu o stvoření. Domnívají se, že pro evoluci země z původního chaosu bylo třeba milionů let. Ve snaze přizpůsobit Bibli tomuto domnělému vědeckému poznatku pak považují dny stvoření za dlouhá, neurčitá období, která mohla trvat tisíce nebo miliony let.

Takový závěr je naprosto nepodložený. Zpráva o stvoření je v souladu s ostatními částmi Bible i s vědou.“ (Ed 128.129; Vych 77)

Otázky k rozhovoru

1. Proč by ovlivnilo kvalitu naší víry, kdybychom věřili, že příběhy o stvoření jsou jen legendami, mýty, které vznikly, aby nám zprostředkovaly duchovní naučení, ale bez historické reality? Co v biblickém textu naznačuje, že autor věděl, že příběh stvoření je stejně historický jako ostatní příběhy v knize Genesis? Jaké je Ježíšovo svědectví o historické pravdě těchto příběhů?
2. Co nás příběh Genesis učí o důležitosti péče o Zemi? Jak můžeme být dobrými správci naší planety, ale zároveň se vyhnout nebezpečí, že budeme uctívat stvoření místo toho, abychom uctívali samotného Stvořitele? V čem spočívá pokušení uctívat stvoření? (Ř 1,25)
3. Jak se navzdory tisíciletí dlouhému pustošivému vlivu hříchu neustále projevuje původní zázrak, krása a majestátnost „velmi dobrého“ stvoření? Co toto stvoření vypovídá o Boží dobrotě a moci?

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: